

történi vásárlás), a videojátékok stb. számára áll majd rendelkezésre, akár műholdas, akár kábeles átvitel esetén.

Az eddig egyedülálló PC-kből az új csatornák segítségével kialakítható nagy hálózatok új dimenziókat tárnak fel a pénzügyi, kereskedelmi, tudományos és műszaki információ átvitelében. A PC-kről napjainkban mintegy 10 000 gazdasági, műszaki és tudományos adatbázis érhető el az egyre bővülő távközlési csatornákon át. Immár világszerte 4 millióra tehető a különféle adatbázisok előfizetőinek száma.

Alig ismerkedtünk meg a digitális szórakoztató elektronikával, a kompaktlemezzel (CD), már kísérletek folynak a DAB-bal (digitális rádióműsorszórás), és már dolgoznak a digitális tévé kifejlesztésén. A digitalizálás minden téren jelentős minőségjavulást fog hozni, a készülékek immúnissá válnak a háttérzajjal szemben, a hang és képminőség állandóvá válik, szükségtelen lesz az utánállítás, ugyanakkor egyszerűsödik a berendezések felépítése és gyártása, ezáltal olcsóbbá válnak a készülékek.

A zenei CD-ből kifejlesztett CD-ROM az adat- és szövegtárolás területén hozott forradalmat. Egy lemezen 350 000 nyomtatott oldal is tárolható. Az egyre sűrűbb időszakokban megjelenő CD-ROM adatbázisok előbb-utóbb beszűkítik az adatbázisokat online módszerrel keresők számát, mivel a helybeni keresés lehetőségével megtakaríthatók a távközlés költségei. A jelkompresszió módot nyújt teljes filmek CD-ROM-hordozón való olcsó (1–1,5 USD/db) rögzítésére és ez belátható időn belül felváltja a videofilmeket.

Kialakulóban van a Digital Interactive Consumer Electronics (DICE), a digitális, párbeszédés fogyasztói elektronika világa.

A digitális információátvitel azonnalisága és rugalmassága rendkívüli lehetőségeket tár fel a szórakozás és az informálódás terén, ugyanakkor számos szociális problémát vet fel. Fennáll a glo-

bális és a nemzeti társadalom információban gazdagokra és információban szegényekre való tagozódása. Lehet, hogy számos, eddig hagyományos úton ingyenesen vagy olcsón hozzáférhető információ elektronikus formában sokkal drágábbá válik, és ezáltal a szegények információban is szegényebbekké válnak.

A közeljövőben az eddiginél tökéletesebb távközlési infrastruktúra épül ki, számos új elektronikus szolgáltatás és eszköz kerül a piacra. Mindehhez pénz, sok pénz szükséges, amit csak a gazdag országok és egyének tudnak e célokra fordítani. A rendszerek fejlesztése egyre nagyobb összegeket igényel, ezért csak a legtökeesebb távközlési, műsorszóró, hardver- és szoftverfejlesztő vállalatok maradnak talpon, és uralják a világpiacot.

Ezek közül is kivételezett helyzetben vannak a távközlési vállalatok, mivel az ez ideig jórészt állami monopóliumként működő cégek igen eredményesen működtek és működnek. A távközlési piac deregulálásával, új piaci szereplők feltűnésével azonban kiéleződik a verseny, előtérbe kerül a gazdaságosság, ami veszélyezteti a gyors műszaki fejlődést. A törvényeknek kell szabályozniuk a liberalizált piac műszaki fejlesztési kötelezettségeit, annak tudatában, hogy a liberalizálás és a szabályozás ellentmond egymásnak.

Szigorúan kell szabályozni a szellemi termékek, köztük a szoftver jogvédelmét, ugyanis a világon eluralkodott másolás, illegális alkalmazás jelentősen csökkenti a fejlesztésre fordítható összegeket.

A műszaki, gazdasági és jogi érdekek gyakran ütköznek egymással, az ellentmondásokat a szakembereknek kell feloldaniuk. Az ellentmondások azonban nem gátolhatják a világ infrastruktúrájának fejlődését, a digitalizálásnak az egész elektronikára való kiterjedését.

/IEE Review, 40. köt. 6. sz. 1994. p. 245–249./

(Reich György)

Nyelvi korlátok az információátadásban a Tasmániai Egyetemen

A világon használt 3000 nyelv közül csak tizenkilencet beszélnek ötvenmilliónál többen. Ezek a következők (a beszélők száma milliókban): kínai: 825, angol: 431, hindi: 325, spanyol: 320, orosz: 289, arab: 187, portugál: 169, maláj-indonéz: 135, japán: 123, német: 118, francia: 117, urdu: 80, koreai: 68, telegu: 65, tamil: 63, olasz: 63, jávai: 55, vietnami: 54, török: 53 (World Almanac, 1989, p.224–225.). Az angol és a

spanyol sok országban második nyelvként használják, más nyelvek viszont csak egy-egy országban vannak használatban.

Megfigyelhetjük, hogy a nyelvet használók száma és az adott nyelven kiadott könyvek mennyisége között nincs közvetlen összefüggés. 1986-ban körülbelül 550 000 könyvet publikáltak a világban, de csak tizenhárom ország állított elő több mint 10 000-et. Ezek

listája a következő: angol: 140 000 felett, orosz és német: 80 000 felett, spanyol: 70 000 felett, japán: 40 000 felett, francia és koreai: 35 000 felett, holland és olasz: 10 000 felett, cseh, magyar, lengyel és svéd: megközelítőleg 10 000 (*UNESCO Statistical Yearbook, 1987. Section 7.9*).

A kínai nyelv meg sem jelenik a listán, míg a svéd nyelv, amelyet kilencmillióan beszélnek, kb. tízezer címet termelt. Bár ezek az adatok nem korlátozódnak a tudományos munkákra, mégis utalnak arra, hogy a kutató nagy valószínűséggel mely nyelvekkel találkozhat munkája közben. Nem minden kutató ért minden nyelven, amelyen szakterületének információi megjelennek, s előbb-utóbb a nyelvi korlátok zavart okoznak az információ átadásában.

A vizsgálódás célja, hogy meghatározza, mennyire érvényesülnek a nyelvi korlátok a *Tasmániai Egyetem* kutatói körében. A következő rész kérdések különböztethetők meg:

- A kutatók rendelkezésére álló idegen nyelvi anyag mennyisége.
- A kutatók nyelvtudásának megállapítása.
- Hogyan próbálnak a kutatók megbirkózni a nyelvi korlátok okozta problémákkal?
- Az Egyetemi Könyvtár szerepe az idegen nyelvű anyaghoz való hozzáférésben.

A szakirodalom áttekintése

Az elmúlt évtizedek tanulmányai kimutatták, hogy ténylegesen létezik nyelvi korlát, jelentősége azonban azzal párhuzamosan csökken, ahogy az angol nyelven publikált anyag aránya egyre nagyobb lesz. 1967-ben az *Index Medicus* forrásainak 51%-a volt angol nyelvű; ez az arány 1979-re 76%-ra növekedett. Ugyanakkor a kutatók nyelvtudása romlott. 1967-ben a brit kutatók 66,5%-a volt képes a német nyelvű anyag megértésére, 1979-ben már csak 47%-uk. Egy vizsgálat szerint a német tudósok 97%-a volt képes angolul olvasni, azonban egy másik tanulmány azt mutatta ki, hogy a vizsgált személyek 76%-ának gondjai voltak idegen nyelvű anyagok feldolgozásával. Lehet, hogy csökkent az indexelt idegen nyelvű anyag aránya, de még így is sok potenciálisan értékes információt nem használnak fel a nyelvi korlátok miatt.

Minden tanulmány hangsúlyozza a források szerepét. Az angol nyelvű összefoglaló elolvasása után a kutató megállapíthatja a közlemény fontosságát, majd visszakeresheti a teljes fordítást a fordítások indexében. Egy tanulmány szerint azonban az egyetemi kutatók 91,2%-a soha nem használt ilyen indexet, 12,6%-uk pedig nem is hallott erről a lehetőségről. Az 1960-as években nagy reményeket fűztek a gépi fordításhoz, 1976-ra azonban már bebizonyosodott, hogy a képzett fordítók munkája nem helyettesíthető gépekkel; a gépi fordítás szerepe nagyon korlátozott marad.

Hangsúlyozni kell a könyvtárosok közreműködésének fontosságát. Ők felhívhatják a figyelmet azokra az eszközökre és szolgáltatásokra, amelyek segítséget jelenthetnek a nyelvi korlátok legyőzésében.

A vizsgálat módszertana

Hogy felbecsülhessük a Tasmániai Egyetemen a kutatók rendelkezésére álló idegen nyelvű információforrásokat, megvizsgáltuk minden szakterület legfontosabb referáló és indexelő eszközeit. A következőkből vettünk mintát: *Bibliography and Index of Geology, Biological Abstracts, Chemical Abstracts, Computer Abstracts, Current Index to Journals in Education, The Engineering Index Monthly, Geographical Abstracts, Historical Abstracts, Index Medicus, International Bibliography of the Social Sciences-Economics, International Political Science Abstracts, L'Année Philologique, LISA, Mathematical Review, MLA Bibliography, Philosopher's Index, Physics Abstracts, Psychological Abstracts, Sociological Abstracts*.

A források nagy terjedelme miatt egy háromszáz mintát emeltünk ki mindegyikből, és megvizsgáltuk ezek nyelvi megoszlását. Kivétel volt az *Index Medicus* és a *Philosopher's Index*, amelyeknél tíz véletlenszerűen kiválasztott oldalból indultunk ki. A jogtudomány területén két fontos index létezik: az *Index to Legal Periodical* és az *Index to Foreign Legal Periodicals*. Az első csak angol nyelvű tételeket tartalmaz, a másodikban pedig csak külföldi lapok anyagát találhatjuk, ezért nem számoltuk az idegen nyelvi anyag arányát. De már az, hogy külön index tárja fel az idegen nyelvű anyagot, jelzi a probléma fontosságát. Az angol és modern nyelvek szakterületét az *MLA Bibliography* alapján vizsgáltuk.

Postán kiküldött kérdőívvel fordultunk az egyetemi oktatókhoz és kutatókhoz. Az egyetemi címjegyzékek segítségével létszámarányosan választottuk ki a mintasokaságot; összesen 123 kérdőívet küldtünk ki.

A kérdőívben részben a függő változókra (a beosztásra, korra, a nyelvtudásra, a fordítási indexek használatára) kérdeztünk rá. A kérdések másik csoportja a független változókra vonatkozott, azt kutatva, hogy a megkérdezettek az elmúlt tizenkét hónapban találkoztak-e olyan idegen nyelvű anyaggal, amelyet szerettek volna elolvasni, de képtelenek voltak rá. Ha igen, a további kérdések arra vonatkoztak, milyen nyelvről volt szó, mikor történt ez, s milyen lépéseket tettek a nyelvi probléma megoldására. Azt is megkérdeztük, véleményük szerint elesnek-e releváns információktól a nyelvi nehézségek miatt, s milyen módon tudna az Egyetemi Könyvtár nagyobb segítséget nyújtani e probléma leküzdéséhez.

Az összegyűjtött anyagot a StatView statisztikai programcsomaggal elemeztük; így a változókat egyedileg is, és a többivel összefüggésben is vizsgálhattuk.

A vizsgálat korlátai

Az idő és a pénz miatt korlátozni kellett a felmérést. Ideális esetben az egyetem összes kutatóját meg kellett volna kérdezni. Bár ez nem volt lehetséges, a mintasokaságon alapuló eredmények is jellemzik a helyzetet.

A referáló és indexelő eszközökből mintaként vizsgált idegen nyelvű tételek csak becsléseket jelentenek. Nem is minden eszközt vonhattunk be a vizsgálatba, minden területről csak egyet választottunk ki a tájékoztató könyvtárosokkal történt megbeszélés alapján. Két területről (művészet, zene) nem érkezett válasz, így ezek indexeit sem vizsgáltuk.

Eredmények

123 kérdőívet küldtünk ki, 79 érkezett vissza, ezek közül 74 volt értékelhető, így a válaszadási arány 60,16% volt. A válaszadók közül 91,89% (68 fő) oktató, 8,1% (6 fő) kutató volt. (Az eredeti tanulmány csak százalékarányokat ad, ezt az esetek többségében érdemes volt kiegészíteni a konkrét számakkal is. – A ref.)

Szakterület szerint hat kategóriába osztottuk a kérdőíveket:

➤ Humán tudományok	17,6% (13 fő)
➤ Társadalomtudományok, beleértve a pedagógiát és a könyvtártudományt	25,7% (19 fő)
➤ Természettudományok	27,0% (20 fő)
➤ Mérnöki és számítógépes tudományok	10,8% (8 fő)
➤ Jogtudomány	5,4% (4 fő)
➤ Orvostudomány	10,8% (8 fő)

2,7% (2 fő) nem határozott meg szakterületet.

A referáló és indexelő eszközök nyelvi megoszlása

Az angol messze a leggyakrabban használt nyelv, amelyet a francia, német és orosz követ. Egyes eszközökben a kisebb nyelvek is előbbre kerültek, a *LISA*-ban a cseh a harmadik 4%-kal, a *Historical Abstracts*-ben a lengyel is harmadik 4,6%-kal. Hasonló felmérésekkel összevetve láthatjuk, hogy a *Mathematical Review*-ben 1967-ben 54% volt az angol nyelvű anyag, 1979-ben ez 65%-ra növekedett, a jelen vizsgálat idején pedig már 74% volt. A nem angol nyelvű anyag aránya azonban így is jelentős, csak a mérnöki és számítógépes tudományok esetében süllyedt 10% alá.

Ezek az arányok nem tükrözik hűen a világ szakirodalmának arányait, mert elfogultak az angol anyag javára. Érdekes megfigyelni, hogy az *MLA Bibliography* japán rovatában egyetlen japán nyelvű tétel sem volt található. Az online adatbázisokban – amelyeket szintén használhatnak a kutatók – hasonlóak az

arányok. A *LISA* esetében a rekordok kb. 70%-a angol nyelvű, ami nagyjából megegyezik a nálunk kapott 72%-kal.

Nyelvtudás

Megkérdeztük, mely nyelveken képesek irodalmat olvasni. A francia a legtöbbször által ismert nyelv, amit a német követ. Ez nem jelentett meglepetést, mert ezeket hagyományosan tanítják az iskolában. A japán és az orosz nyelv ismerete már jóval elmaradt tőlük.

A nyelvtudás a humán tudományok területén mutatkozott a legjobbnak. A válaszolók 61%-a (8 fő) beszél folyékonyan legalább egy idegen nyelvet. A természettudományok területén sokkal kevesebben vannak ezen a szinten (10%, vagyis 2 fő), de 75%-uknak (15 fő) van bizonyos fokú nyelvismeretük. A társadalomtudományok területén 10,5% (2 fő) beszél folyékonyan valamilyen idegen nyelvet, de 42%-uknak (8 fő) semmilyen nyelvismerete nincs. A mérnöki és számítógépes tudományok területén 75%-uknak (6 fő) van valamilyen nyelvtudása, de csak 12,5%-uk (1 fő) beszél folyékonyan idegen nyelvet. Az orvostudomány területén mindenki (8 fő) jelzett valamilyen nyelvtudást, 37,5%-uk (3 fő) folyékonyat. A legalacsonyabb arányokat a jogtudományban találjuk, ahol 25%-uk (1 fő) volt képes idegen nyelven olvasni, de ő is csak szótár segítségével.

A kor szerint is nagy különbség figyelhető meg. 26 és 50 év között 69%-uknak volt valamilyen szintű nyelvtudása, míg az 50 év felettiéknél ennek aránya 90%.

Az idegen nyelv problémája

Két fontos szempontot tudunk megfigyelni: a válaszolók nyelvtudását és szakterületük idegen nyelvű anyagának arányát. Az már nem volt mérhető, hogy a szakirodalom mekkora részét hagyjuk figyelmen kívül csak azért, mert az idegen nyelven íródott. Ennek több oka is lehet, többek között az időhiány, de az is, hogy nincsenek tisztában a nem angol nyelvterületen végzett kutatások jelentőségével.

Valamilyen pozitív arányosság jelentkezik egy nyelv ismertsége és az adott nyelven megjelent irodalom mennyisége között. Ebből persze nem következik, hogy mivel a tudósok 10%-a ért oroszul, s az irodalom 7,8%-a íródott ezen a nyelven, nincsenek is nyelvi nehézségek.

Az elmúlt tizenkét hónap problémái

A populáció 36,5%-a (27 fő) jelezte, hogy problémáik voltak az idegen nyelvű anyaggal. Néhányan egynél több nyelvvvel kapcsolatban jeleztek gondokat. A 27 közül 18-an voltak olyanok, akik állításuk szerint rendelkeztek bizonyos szintű nyelvtudással. Hatan azt

állították, hogy képesek irodalmat olvasni azon a nyelven, amellyel kapcsolatban gondjaik támadtak. Egy kutató folyékony francia nyelvtudást jelzett, de képtelen volt megérteni a francia nyelvű dokumentumot.

A szakterület szerinti megoszlásban érdekes, hogy a természettudományok művelőinek volt a legtöbb nyelvi gondjuk, pedig irodalmuknak csak 16,7%-a íródott idegen nyelven, s 75%-uknak volt valamilyen nyelvtudása. A társadalomtudományok és a jogtudományok területén a problémák arányban álltak a nyelvtudás alacsony szintjével, míg a humán tudományok művelőinek nem volt nyelvi nehézségük. Nyelvek szerint nézve szinte minden területen a francia és a német nyelvvel voltak gondok, rajtuk kívül még az orosz és a japán emelhető ki.

A nyelvi akadályok leküzdésére tett lépések

A legáltalánosabb megoldásnak az mutatkozott, hogy angol nyelvű összefoglalást vagy referátumot kerestek. (Ez különösen jellemző volt a francia és a japán esetében.) A francia kivételével meglepően kevesen próbáltak meglevő fordításokat visszakeresni. Azt is érdekes megfigyelni, hogy bár 72%-uk jelzett francia nyelvtudást, mégsem fordult senki a kollégáihoz, hogy legalább áttekintést kapjon a dokumentum tartalmáról. Hasonló a helyzet a német nyelvvel is. Bár 46%-uk jelzett német nyelvismeretet, csak 11,1%-nyian próbálták saját maguk lefordítani a problémát okozó dokumentumot.

A társadalomtudományok művelői nagyobb arányban kerestek fordítást, mint mások. A természet-, társadalom-, mérnöki és számítógépes tudományok szakemberei nagymértékben az angol nyelvű összefoglalókra hagyatkoztak. Csak egy esetben fordult elő, hogy egy kutató az egyetemen belül fordítást készített, míg ketten külső szervezethez fordultak.

Elmulasztanak-e a kutatók értékes információkat?

A válaszolók 39,7%-a vélte úgy, hogy elmulasztott értékes információt, míg a többiek szerint minden szükségeshez hozzájutottak. A nyelvi problémákkal küzdők közül 73,1% úgy gondolta, hogy valamit elmulasztott. Azok közül, akiknek nem volt nyelvi problémájuk az elmúlt 12 hónapban, 10% mégis azt érezte, hogy nem jutott hozzá fontos forrásokhoz. 78% viszont nem jelzett nyelvi problémát, s nem is gondolta, hogy a nyelvi korlátok miatt valamit elmulaszt.

A fordítások indexeinek ismerete

Csak 14,9% (11 fő) volt tudatában a fordítási indexek létezésének, de közülük is csak 36,36% (4 fő) használta azokat. A többi 7 közül csak egynek voltak

nyelvi problémái. Négyen állították, hogy kerestek fordítást, bár a fordítási indexeket nem ismerték. Ez azt jelenti, hogy valaki mással, feltehetőleg könyvtárossal kerestettek.

Használói vélemények a könyvtári szolgáltatásokról

Az utolsó kérdés arra vonatkozott, milyen könyvtári szolgáltatások bevezetését vagy fejlesztését látnák szükségesnek a nyelvi korlátok legyőzéséhez. 54,1% (40 fő) válaszolt erre a kérdésre. Csak egyvalaki volt teljesen elégedett az Egyetemi Könyvtárral. Persze ennek a humántudományi szakembernek a nyelvtudása szokatlanul magas szintű volt.

A válaszadók 25%-a (10 fő) szeretett volna több tájékoztatást kapni az Egyetemi Könyvtár szolgáltatásairól. Ez azt jelenti, hogy a problémák csökkenthetők lennének a szolgáltatások jobb ismerete esetén. Mások azt mondták, ha ismernék a könyvtári szolgáltatásokat, több idegen nyelvű anyagot használnának, s nem hagynák figyelmen kívül azokat, mint olyanokat, amik csak problémák forrásai lehetnek.

22,5% (9 fő) javasolt a könyvtár által működtetett vagy koordinált fordítószolgálatot, 10% (4 fő) a meglevő, ilyen jellegű szolgáltatások jobb megismertetését szeretné. Ugyancsak 10% említette a referáló eszközök fejlesztését, a jó minőségű referátumok szükségességét. 5% (2 fő) javasolta az online adatbázisokhoz való hozzáférés javítását. Ugyancsak 5% állította azt, hogy nem új szolgáltatásokat kellene bevezetni, hanem több pénzt kellene költeni a nem angol nyelvű anyagokra. Az oktatás- és a számítógép-tudomány művelői elmondták, hogy szakterületükön a legtöbb közlemény angol nyelvű, függetlenül attól, milyen országban publikálták. A kémiával kapcsolatban viszont az merült föl, hogy itt jelentős mennyiségű tájékoztató anyag jelenik meg németül.

A jelenlegi egyetemi könyvtári szolgáltatások

A könyvtár három bibliográfiai forrás alapján próbál segíteni használóinak az idegen nyelvű anyagok kapcsán. Ezek az *Index Translatorium*, a *World Transindex*, amely tartalmazza a megszűnt *World Index of Scientific Translations* anyagát is, valamint a fordítók naprakész címjegyzéke. A *World Transindex* online módon is elérhető, s ilyen formában gyakrabban használják, mint nyomtatott változatát. A fordítók indexe segítségével meg lehet tudni, hova érdemes fordulni, ha nem létezik még fordítás a kiválasztott dokumentumról. Ha az egyetemen tanított nyelvről van szó, gyakran kapcsolatba lépnek a megfelelő tanszékkel, hátha tud valaki segíteni. Nem próbálkoztak azonban még azzal, hogy a fordításra vállalkozók listáját összeállítsák.

A szolgáltatások színvonala az említett forrásokon kívül a könyvtáros saját nyelvtudásától is függ, vagy attól, mennyire van tudatában a nyelvi korlátoknak. Három tájékoztató könyvtárossal készített interjú is megerősítette azt a feltevést, hogy a nyelvtudás fontos és hasznos a tájékoztatói munka minden területén.

Következtetések

Mind a referáló és indexelő eszközök használatának vizsgálata, mind a kutatók válaszai azt jelzik, hogy a nyelvi akadályok negatív hatással vannak a Tasmániai Egyetemen a tájékozódásra.

A referáló és indexelő eszközök vizsgálatából arra következtethetünk, hogy nagy mennyiségű idegen nyelvű anyag hozzáférhető. A kutatók vizsgálata felfedte, hogy a francia és – kisebb mértékben – a német kivételével a kutatók általában képtelenek ezzel az anyaggal foglalkozni. A felkészületlenség a nem angol nyelvű anyag olvasására a nehézségek fontos forrása,

de nem csak ez a nyelvi nehézség oka. A kérdőívre adott válaszok világosan megmutatták, hogy a könyvtári szolgáltatások fejlesztésére is szükség van. Tudatosítani kell a fordítási indexek szerepét, s a könyvtárnak közvetítenie kell a kutatók és a fordítási források között. Ez kettős eredményt ígér: akik eddig is használtak idegen nyelvű anyagot, jobb hatásokkal tehetnek, míg akik mindeddig figyelmen kívül hagyták, ösztönzést kaphatnának.

Ha a jelenlegi helyzet nem változik meg, a kutatók továbbra is – szinte tudtukon kívül – hátrányokat szenvednek a nyelvi korlátok miatt, mert nem ismerik fel a rendelkezésükre álló forrásokban rejlő nehézségeket.

/RILEY, Ch.: The foreign language barrier in information transfer at the University of Tasmania. = Aslib Proceedings, 44. köt. 10. sz. 1992. p. 331–340./

(Murányi Péter)

Szlovákiában önálló diszciplinának ismerték el a könyvtár- és információtudományt

1990-ben a szovjet típusú aspiránsképzést Szlovákiában is új tudományos felkészítési és minősítési rendszer váltotta fel. Ennek lényege, hogy a kutató- és tudósutánpótlás jelöltjei egyetemi tanulmányaikat követően, illetve korábban megszerzett egyetemi diplomájuk birtokában posztgraduális stúdiumot folytatnak az általuk kiválasztott tudományos diszciplína témaköréből az illetékes egyetemeken. A három évig tartó nappali (intern), és az öt évig tartó levelező (extern) képzés végén egyfelől filozófiából, az öt világnyelv valamelyikéből (a választék: angol, német, francia, spanyol, orosz), valamint két, a disszertáció témájával rokon, de szabadon választott tárgyból záróvizsgát kell tenni, másfelől pedig el kell készíteni, majd megvédeni az új kutatási eredményeket is tartalmazó doktori disszertációt. A sikeres „végjáték” a jelölt doktorrá avatásával fejeződik be. Ez „akadémiai-tudományos cím”.

Az új rendszer rövid ismertetése azért kívánkozik a TMT hasábjaira, mivel ez év márciusától

fogva a könyvtár- és információtudomány is felvettett az önálló diszciplinák sorába, s így a továbbiakban belőle „saját jogon” is lehet posztgraduális stúdiumokat hirdetni, illetve működtetni az új minősítési követelményeket. (Az aspiránsképzés éveiben a könyvtárosok és a tájékoztatók csak „büjtötten”, a „történettudomány segédtudományai” keretében megtúrt „irányultságként” vehettek részt ilyen tanulmányokban.) A pozsonyi egyetem könyvtártudományi és információs szakán máris meghonosult a vázolt képzési-minősítési forma: eddig 3 nappali és 7 levelező hallgató indult el a doktori cím megszerzése felé vezető úton. A jövőben a szakma érdeklődése fokozódni fog e képzési-minősítési lehetőség iránt.

/NOVÁKOVÁ, M.: Knižničná a Informačná veda ako samostatný odbor. = Knižnice a Informácie, 26. köt. 7. sz. 1994. p. 317–318./

(Futala Tibor)